

SỞ VĂN HÓA - THỂ THAO - DU LỊCH LÂM ĐỒNG
THƯ VIỆN TỈNH

THÔNG TIN THƯ MỤC CHUYÊN ĐỀ BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY CÁC GIÁ TRỊ BẢN SẮC VĂN HÓA VIỆT NAM

Lâm Đồng, tháng 10 năm 2023

MỤC LỤC

LỜI NÓI ĐẦU	2
I. SỰ CHỈ ĐẠO CỦA ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM VỀ VĂN HÓA.....	3
II. GIÁ TRỊ VÀ Ý NGHĨA CỦA BẢN ĐỀ CƯƠNG VĂN HÓA	
VIỆT NAM.....	13
III. BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY CÁC GIÁ TRỊ BẢN SẮC VĂN HÓA	
VIỆT NAM.....	23

LỜI NÓI ĐẦU

Trong xây dựng nền văn hóa, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh quan điểm phải giữ gìn và phát huy bản sắc, giá trị văn hóa dân tộc; đồng thời, tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại. Ngay từ những năm cách mạng Việt Nam còn vô vàn khó khăn, gian khổ, năm 1943, sự ra đời của bản “Đề cương văn hóa Việt Nam”, đã đặt nền móng, mở đường cho việc xây dựng lý luận văn hóa cách mạng ở Việt Nam. “Đề cương văn hóa Việt Nam” không chỉ có giá trị trong chỉ đạo hoạt động văn hóa - xã hội mà còn có ý nghĩa đối với việc xây dựng, hoàn thiện lý luận về nền văn hóa Việt Nam “tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc”.

Bản sắc văn hóa là thiêng liêng, quý giá, nó tạo nên cái đặc thù của một dân tộc. Nó được hình thành trong lịch sử lâu dài của một dân tộc, được đúc kết từ kinh nghiệm sống, được lưu truyền qua nhiều thế hệ, gắn bó máu thịt với con người. Nó tồn tại tự nhiên không thể ép buộc nhưng đòi hỏi phải biết giữ gìn, bảo lưu. Nó có thể được biểu hiện ra bề ngoài nhưng cũng có thể ẩn sâu trong tâm hồn con người.

Với ý nghĩa giúp bạn đọc có điều kiện tiếp cận với những tài liệu viết về chủ đề văn hóa Việt Nam, những tài liệu này góp phần định hướng cho sự nghiệp xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế, Thư viện Lâm Đồng đã biên soạn Thư mục chuyên đề “Bảo tồn và phát huy các giá trị bản sắc văn hóa Việt Nam”.

Các tài liệu được trích dẫn từ Báo và Tạp chí của Trung ương, địa phương và ngành được Thư viện Lâm Đồng lưu giữ và đang phục vụ bạn đọc.

Nội dung tài liệu trong Thư mục được gồm theo 3 nội dung:

- I. Sự chỉ đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam về Văn hóa
- II. Giá trị và Ý nghĩa của bản Đề cương Văn hóa Việt Nam
- III. Phát huy các giá trị và bảo tồn bản sắc văn hóa Việt Nam

Các tiêu đề tài liệu trong thư mục được sắp xếp theo trật tự bảng chữ cái tiếng Việt trong từng phần và có mục lục kèm theo, để người dùng tin dễ tìm đọc.

Quá trình biên soạn không tránh khỏi thiếu sót, rất mong nhận được ý kiến đóng góp của quý bạn đọc để các thư mục sau được hoàn chỉnh hơn. Xin chân thành cảm ơn!

Thư viện Lâm Đồng

PHẦN I. SỰ CHỈ ĐẠO CỦA ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM VỀ VĂN HÓA

01. H.MINH. Khởi thông các nguồn lực để phát triển văn hóa / H.Minh //
Đại đoàn kết.- 2023.- Ngày 4 tháng 3.- Tr.9.

Tóm tắt: Văn phòng Chính phủ vừa ban hành Thông báo kết luận của Phó Thủ tướng Chính phủ Trần Hồng Hà tại cuộc họp về Chương trình tổng thể quốc gia về phát triển văn hóa Việt Nam giai đoạn 2023 - 2030.

Theo đó, Bộ Văn hóa - Thể thao và Du lịch (VHTTDL) cần khẩn trương tổng kết các chương trình về phát triển văn hóa trước đây, đặc biệt là Chương trình mục tiêu phát triển văn hóa giai đoạn 2016 - 2020; nghiên cứu các ý kiến tại Hội thảo khoa học cấp quốc gia 80 năm Đề cương về văn hóa Việt Nam; chủ trì phối hợp với các bộ, ban, ngành, địa phương, huy động sự tham gia các tổ chức, đội ngũ nhân sĩ, trí thức, các nhà văn hóa để xây dựng đề xuất về Chương trình mục tiêu quốc gia về chấn hưng, phát triển văn hóa, xây dựng con người Việt Nam cho giai đoạn 2025 - 2035, tầm nhìn đến năm 2045 báo cáo Ban Cán sự đảng Chính phủ và Thường trực Chính phủ trước 30/6/2023.

Thời gian từ nay đến năm 2025, Bộ VHTTDL cần khẩn trương tiếp thu ý kiến của các bộ, ban, ngành, các chuyên gia, nhà nghiên cứu trong lĩnh vực văn hóa; rà soát các mục tiêu, nhiệm vụ của các chương trình mục tiêu quốc gia có liên quan về văn hóa; căn cứ vào Chiến lược phát triển văn hóa Việt Nam đến năm 2030 hoàn thiện Chương trình cấp bách chấn hưng, phát triển văn hóa Việt Nam giai đoạn 2023 - 2025 để trình Thủ tướng Chính phủ trong tháng 3 năm 2023. Chương trình cấp bách cần có các mục tiêu, nhiệm vụ, giải pháp, dự án cụ thể có tính khả thi, nhằm giải quyết một số khó khăn, vướng mắc, khởi thông các nguồn lực, khơi dậy và phát huy các tài nguyên văn hóa, thúc đẩy phát triển bền vững đất nước, phù hợp với Chiến lược phát triển văn hóa đến năm 2030, đặc biệt bổ sung nhiệm vụ, giải pháp quan trọng mà Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã nêu trong bài phát biểu tại Hội nghị Văn hóa toàn quốc năm 2021.

Bộ VHTTDL chủ trì phối hợp với các bộ, ngành xây dựng chương trình đổi mới đồng bộ hệ thống pháp luật về văn hóa, thể chế hóa các Nghị quyết, chủ trương của Đảng; hoàn thiện các cơ chế, chính sách về đầu tư, tài chính, hợp tác công tư, bảo tồn các giá trị văn hóa, tài nguyên văn hóa đặc thù; tạo môi trường thuận lợi để thúc đẩy thu hút các nguồn lực xã hội cho phát triển văn hóa, các ngành công nghiệp văn hóa, khởi thông, phát huy các tài nguyên văn hóa. Đẩy mạnh cải cách hành chính, siết chặt kỷ cương, phân cấp và xác định trách nhiệm cụ thể cho các địa phương trong quản lý văn hóa đi đôi với kiểm tra, giám sát việc thực hiện. Xây dựng thể chế văn hóa trong xã hội số; hoàn thiện quy định pháp luật về quyền tác giả; đổi mới chính sách đãi ngộ tôn vinh tài năng và cống hiến đối với đội ngũ văn nghệ sĩ, những người làm công tác văn hoá...

02. KHÁNH CHI. Văn hóa truyền cảm hứng, lan tỏa các giá trị cao đẹp của dân tộc / Khánh Chi // Pháp luật Việt Nam.- 2023.- Ngày 29 tháng 8.- Tr.5.

Tóm tắt: Bài báo trích dẫn sự chỉ đạo của Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính xoay quanh các vấn đề về văn hóa. Phát biểu tại Hội nghị, thay mặt lãnh đạo Đảng và Nhà nước, Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính đã nhiệt liệt chúc mừng 78 điển hình tiên tiến trong lĩnh vực văn hóa toàn quốc và ghi nhận, biểu dương những nỗ lực và kết quả đạt được của ngành Văn hóa thời gian qua. Thủ tướng khẳng định, Đảng, Nhà nước, Chính phủ luôn đặc biệt quan tâm, ban hành và triển khai hiệu quả nhiều chủ trương, chính sách, dành nhiều nguồn lực để xây dựng và phát triển văn hóa, bảo tồn văn hóa dân tộc, phát triển văn học nghệ thuật và nhiều lĩnh vực văn hóa khác.

Thủ tướng đề nghị khẩn trương hoàn thiện Chương trình mục tiêu quốc gia về chấn hưng, phát triển văn hóa, xây dựng con người Việt Nam giai đoạn 2026 - 2030, tầm nhìn đến năm 2045. Xây dựng môi trường văn hóa trong sạch, lành mạnh với trọng tâm là bảo tồn, phát huy và nhân lên các giá trị văn hóa, truyền thống quý báu của dân tộc. Tạo điều kiện thuận lợi, khơi dậy mạnh mẽ sức sáng tạo của đội ngũ văn nghệ sĩ nhằm tạo ra những tác phẩm văn hóa, văn học, nghệ thuật có giá trị cao, phản ánh đầy đủ, sinh động, hấp dẫn những nét đẹp truyền thống của dân tộc và thực tiễn quá trình đổi mới của đất nước. Bảo tồn bền vững, phát huy hiệu quả những di sản văn hóa của dân tộc, gắn kết và làm động lực phát triển kinh tế, thể thao, du lịch.

Dẫn câu nói của Bác Hồ: “Cán bộ là cái gốc của mọi công việc”, Thủ tướng yêu cầu các cán bộ ngành Văn hóa cần tích cực rèn luyện, trau dồi đạo đức, phẩm chất chính trị, nâng cao chuyên môn, hăng hái thi đua, trở thành tấm gương sáng, có sức ảnh hưởng, có khả năng truyền cảm hứng đối với cộng đồng, xã hội.

Thủ tướng mong muốn và tin tưởng, những đại biểu là gương điển hình tiên tiến ngày hôm nay sẽ phát huy tinh thần trách nhiệm của mình, tiếp tục là nguồn cảm hứng, là động lực, lan tỏa mạnh mẽ những “câu chuyện người thực, việc thực”; để sau Hội nghị này, chúng ta sẽ có thêm ngày càng nhiều tấm gương tốt, nhiều cách làm hay, góp phần vào thực hiện các nhiệm vụ của ngành văn hóa nói riêng, vì sự nghiệp phát triển văn hóa nói chung.

Thủ tướng chỉ rõ “Văn hóa góp phần bảo vệ vững chắc nền tảng tư tưởng của Đảng, kiên quyết đấu tranh với cái xấu, cái ác, lấy cái đẹp dẹp cái xấu, lấy cái tích cực đẩy lùi tiêu cực; truyền cảm hứng, cổ vũ, lan tỏa các giá trị cao đẹp của dân tộc, của con người trong xã hội”.

03. MAI THỊ THÙY HƯƠNG. Phát huy giá trị của Đề cương về văn hóa Việt Nam năm 1943 với vấn đề phát triển đội ngũ văn nghệ sĩ trong giai đoạn hiện nay / Mai Thị Thùy Hương // Văn hóa nghệ thuật.- 2023.- Số 527.- Tr.30-35.

Tóm tắt: Bài báo nêu Đề cương về văn hóa Việt Nam đã thể hiện chủ trương của Đảng ta vấn đề phát triển đội ngũ văn nghệ sĩ. Trong đó, Đề cương về văn hóa Việt Nam năm 1943 đã khẳng định “Mặt trận văn hóa là một trong ba mặt trận (kinh tế, chính trị, văn hóa) ở đó người cộng sản phải hoạt động”. Đảng và Nhà nước ta cũng luôn khẳng định văn nghệ sĩ là chiến sĩ xung kích trên mặt trận văn hóa. Nghệ sĩ, nghệ nhân là những người sáng tạo, lưu truyền và gìn giữ tinh hoa văn hóa dân tộc thông qua các tác phẩm của mình. Nghị quyết số 23-NQ/TW ngày 16-6-2008 của Bộ Chính trị về “tiếp tục xây dựng, phát triển văn học, nghệ thuật trong thời kỳ mới” đã chỉ rõ: Tài năng văn học, nghệ thuật là vốn quý của dân tộc. Chăm lo phát hiện, bồi dưỡng, quý trọng và phát huy các tài năng văn học, nghệ thuật là trách nhiệm của toàn xã hội, trước hết là của Đảng, Nhà nước và của các tổ chức trong hệ thống chính trị các cấp.

Gần đây nhất, tại Hội nghị Văn hóa toàn quốc năm 2021, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng cũng nêu một trong các nhiệm vụ đề chấn hưng văn hóa Việt Nam, đó là “Đề cao, phát huy vai trò tiên phong của đội ngũ trí thức, văn nghệ sĩ, của những người làm công tác văn hóa”.

Có thể nói, vai trò của đội ngũ văn nghệ sĩ trên “mặt trận văn hóa” luôn được Đảng và Nhà nước quan tâm, đề cao. Để thực hiện tốt vai trò cả về mặt kinh tế, chính trị và xã hội, đội ngũ văn nghệ sĩ cần phải phát triển cả về số lượng và chất lượng, trên cơ sở nắm vững đường lối, quan điểm chỉ đạo xuyên suốt của Đảng, mà khởi nguồn từ Đề cương về văn hóa Việt Nam năm 1943.

Suốt 80 năm qua, ba nguyên tắc này được Đảng ta vận dụng đúng đắn trong chỉ đạo mọi mặt của đời sống văn hóa, nghệ thuật, trong đó có vấn đề phát triển đội ngũ văn nghệ sĩ.

Có thể thấy, từ Đề cương về văn hóa Việt Nam năm 1943, quan điểm xuyên suốt của Đảng và Nhà nước luôn quan tâm, đề cao vai trò của đội ngũ văn nghệ sĩ. Đảng cũng định hướng và chỉ rõ nhiệm vụ của văn nghệ sĩ trong công cuộc xây dựng, bảo vệ và phát triển đất nước. Để phát huy được vai trò của mình, xây dựng đội ngũ ngày càng phát triển về số lượng và chất lượng, bản thân mỗi người nghệ sĩ cần ý thức được vai trò, vị trí, trách nhiệm của bản thân trước dân tộc, trước nhân dân, nỗ lực trau dồi cả phẩm chất chính trị và năng lực chuyên môn, vận dụng linh hoạt, sáng tạo ba nguyên tắc: dân tộc, đại chúng và khoa học.

Văn hóa nghệ thuật / 2023

04. THANH DANH. Bộ VHTTDL ban hành “Bộ tiêu chí về môi trường văn hóa trong lễ hội truyền thống”/ Thanh Danh // Văn hóa nghệ thuật.- 2023.- Số 543.- Tr.18-19.

Tóm tắt: Ngày 3-8-2023, Thứ trưởng Bộ VHTTDL Trịnh Thị Thủy đã ký Quyết định số 2068/QĐ-BVHTTDL ban hành “Bộ tiêu chí về môi trường văn hóa trong lễ hội truyền thống”. Việc sử dụng Bộ tiêu chí về xây dựng môi trường văn hóa trong lễ hội truyền thống vừa là mục tiêu chuẩn hóa việc xây dựng môi trường văn hóa trong lễ hội truyền thống, vừa là công cụ, thước đo đánh giá năng lực công tác quản lý nhà nước, hiệu quả tổ chức lễ hội ở địa phương.

Thông qua Bộ tiêu chí để khuyến khích, định hướng và thúc đẩy các địa phương, Ban Tổ chức lễ hội tiến hành các hoạt động cải thiện và tăng cường chất lượng công tác quản lý lễ hội truyền thống nhằm xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh, đáp ứng nhu cầu hưởng thụ văn hóa tinh thần của nhân dân, đồng thời phù hợp với bối cảnh kinh tế - xã hội đất nước; cụ thể hóa các quan điểm chỉ đạo của Đảng, Nhà nước về xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh; tăng cường, đổi mới, nâng cao hiệu quả công tác quản lý, tổ chức lễ hội ở cơ sở. Đồng thời, xây dựng môi trường văn hóa lễ hội văn minh, lành mạnh; bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa truyền thống, phong tục, tập quán tốt đẹp của dân tộc và lan tỏa trong đời sống xã hội; từng bước loại bỏ những hủ tục, tập tục, tập quán lạc hậu; nâng cao nhận thức, ý thức trách nhiệm của người dân, du khách về xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh khi tham gia lễ hội.

Bộ tiêu chí nêu rõ các nội dung tiêu chí cụ thể như:

Tiêu chí về quản lý, tổ chức: Công tác quản lý nhà nước về lễ hội chặt chẽ, đúng quy định của pháp luật;

Tiêu chí về cơ sở vật chất, trang thiết bị: Bố trí, sắp xếp khu dịch vụ (hàng quán, bãi gửi xe...) đảm bảo thuận tiện, phù hợp với không gian di tích, lễ hội;

Tiêu chí về đảm bảo an toàn giao thông, an ninh trật tự xã hội: Bố trí lực lượng an ninh, trật tự, thường xuyên túc trực làm nhiệm vụ khi tổ chức lễ hội;

Tiêu chí về vệ sinh an toàn thực phẩm, vệ sinh môi trường: Thực phẩm đảm bảo tiêu chuẩn an toàn vệ sinh theo quy định của pháp luật;

Tiêu chí về tổ chức các hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể thao, vui chơi giải trí: Chương trình, kịch bản, kế hoạch tổ chức hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể thao được cơ quan, đơn vị có thẩm quyền phê duyệt;

Tiêu chí về tổ chức các hoạt động dịch vụ: Cơ sở cung ứng dịch vụ tại di tích, lễ hội được bố trí sắp xếp thuận lợi, phù hợp, không lấn chiếm khuôn viên di tích, lễ hội;

Tiêu chí về ứng xử văn hóa khi tham gia hoạt động lễ hội: Có hành vi, thái độ đúng chuẩn mực, nhiệt tình, trách nhiệm, lễ lối, tác phong làm việc văn minh, lịch sự;

Tiêu chí về công tác tuyên truyền thực hiện nếp sống văn minh tại di tích, lễ hội: Đa dạng hóa các hình thức tuyên truyền trên hệ thống loa phát thanh, bảng, biển và các hình thức tuyên truyền khác;

Tiêu chí về bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa truyền thống trong lễ hội: Bảo tồn, phục dựng bản sắc văn hóa truyền thống địa phương, vùng, miền, dân tộc.

Văn hóa nghệ thuật / 2023

05. THU SÂM. Lan tỏa thông điệp của Tổng Bí thư gửi ngành Văn hóa, Thể thao, Du lịch: “Kim chỉ nam” cho công cuộc xây dựng đời sống văn hóa cơ sở / Thu Sâm - Thúy Hiền - Thùy Trang // Văn hóa.- 2023.- Ngày 13 tháng 9.- Tr.7.

Tóm tắt: Không chỉ là sự động viên, gửi gắm tình cảm thân thiết đến đội ngũ làm công tác văn hóa, những lời tâm huyết của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng trong Thư chúc mừng nhân kỷ niệm 78 năm ngày thành lập ngành Văn hóa đã trở thành sức mạnh nội sinh để mỗi cá nhân nỗ lực làm tốt hơn nữa trọng trách của mình, đóng góp vào thành công chung của toàn Ngành, đúng với tinh thần: “Từng giọt nước nhỏ thấm vào lòng đất, chảy về một hướng mới thành suối, thành sông”...

Bài báo nêu bật tâm tư của các đại biểu tham dự hội nghị: Những người làm công tác văn hóa vô cùng xúc động trước sự quan tâm sát sao của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đối với sự nghiệp chấn hưng, phát triển văn hóa Việt Nam trong thời kỳ mới. Điều này thể hiện nhất quán ngay từ phát biểu chỉ đạo của Tổng Bí thư tại Hội nghị Văn hóa toàn quốc năm 2021. Cần khẳng định, từ những chỉ đạo quan trọng này, nhận thức về vị trí, vai trò, tầm quan trọng của văn hóa đã được các cấp ủy, chính quyền và cả xã hội quan tâm đầy đủ, sâu sắc hơn. Đặc biệt là quan điểm đổi mới chuyển từ “Làm văn hóa” sang “Quản lý nhà nước về văn hóa”, bằng phương châm: Quyết liệt hành động - Khát vọng cống hiến.

Các đại biểu dự hội nghị đều đồng tình: Bức thư của Tổng Bí thư tuy ngắn gọn nhưng rất súc tích, vừa là lời ân cần thăm hỏi, động viên những người đã và đang hoạt động trong lĩnh vực văn hóa, vừa nêu bật được ý nghĩa, phạm trù văn hóa, định hướng cho ngành Văn hóa nói riêng và cả nước nói chung trong công cuộc chấn hưng nền văn hóa Việt Nam hướng đến nhân văn, nhân nghĩa, nhân tình và tiến bộ.

Văn hóa / 2023

06. THÙY TRANG. Lan tỏa thông điệp của Tổng Bí thư gửi ngành Văn /hóa, Thể thao, Du lịch: Để người làm văn hóa tự tin, vững bước và có thêm động lực sáng tạo / Thùy Trang - Thu Sâm // Văn hóa.- 2023.- Ngày 18 tháng 9.- Tr.7.

Tóm tắt: Bài báo nêu rõ: Với những người dành cả đời cho công cuộc xây dựng nền văn hóa dân tộc, thì những lời động viên, gửi gắm của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng trong Thư chúc mừng ngành Văn hóa nhân kỷ niệm 78 năm ngày thành lập đã trở thành nguồn sức mạnh nội sinh để mỗi cá nhân nỗ lực phấn đấu nhiều hơn. Đối với lực lượng văn nghệ sĩ, khi được trọng dụng, khuyến khích, tạo điều kiện phát triển thì họ sẽ tự tin vững bước và có thêm động lực lao động, sáng tạo.

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã có bức thư với những động viên chân tình, ghi nhận đóng góp của đội ngũ làm công tác văn hóa, đặc biệt là khẳng định lại vai trò của văn hóa trong xã hội hiện đại. Điều này có ý nghĩa rất lớn lao, nhất là trong xã hội ngày nay, khi quá trình hội nhập quốc tế phần nào đã làm cho văn hóa truyền thống mất đi, thì vấn đề bảo tồn và nâng tầm văn hóa lên để giữ gìn hồn cốt của dân tộc, để dân tộc phát triển nhưng đồng thời giữ được bản sắc là yếu tố vô cùng quan trọng. Trong đó, Tổng Bí thư đã nhấn mạnh quan điểm “Văn hóa còn thì dân tộc còn, văn hóa mất thì dân tộc mất”.

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã gửi đi thông điệp kêu gọi sự đồng hành, đoàn kết, nỗ lực không chỉ cho riêng ngành Văn hóa, của riêng đội ngũ những người làm công tác văn hóa mà còn gửi đến tất cả các ngành, các giới, đặc biệt là hệ thống chính trị. Thông điệp của Tổng Bí thư đã tạo nên sự kích thích, là động lực để văn hóa tiếp tục vận hành, phát triển. Khi Văn hóa được nhìn nhận ngang tầm với kinh tế, chính trị, xã hội thì đất nước mới phát triển toàn diện.

Theo các đại biểu dự hội nghị, đây là bức thư đầy ấm áp, có ý nghĩa như một lời hiệu triệu, thúc giục những người đang công tác trong lĩnh vực văn hóa làm tốt hơn nhiệm vụ của mình để giữ gìn hồn cốt dân tộc.

Văn hóa / 2023

07. THÙY TRANG. Lan tỏa thông điệp của Tổng Bí thư gửi ngành Văn hóa, Thể thao, Du lịch: Lời hiệu triệu thôi thúc đổi mới cách nghĩ, cách làm / Thùy Trang - Thu Sâm // Văn hóa.- 2023.- Ngày 20 tháng 9.- Tr.7.

Tóm tắt: Hội nghị Tuyên dương gương điển hình tiên tiến trong lĩnh vực văn hóa toàn quốc năm 2023 nhân kỷ niệm 78 năm Ngày truyền thống vừa qua không chỉ nhằm đánh giá phong trào thi đua trong toàn ngành mà còn là cơ hội để các nhà quản lý, những người làm công tác đào tạo, nghiên cứu, thực hành văn hóa trao đổi, học hỏi kinh nghiệm, nhân rộng những cách làm hay, sáng tạo. Đặc biệt, thông điệp

của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã khiến những người làm công tác văn hóa vững tin và có thêm sức mạnh thực hiện thắng lợi nhiệm vụ.

Bài báo đã dẫn lời các đại biểu dự Hội nghị: Những lời tâm huyết của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng trong thư gửi các thế hệ cán bộ, CNVC-NLĐ ngành VH TTDL có ý nghĩa như lời hiệu triệu thúc giục mỗi người hãy làm tốt hơn công việc của mình, tích cực đổi mới cách nghĩ, cách làm như nhận xét của Tổng Bí thư khi nhìn lại nửa nhiệm kỳ thực hiện Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng.

Thông điệp của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng trong thư gửi ngành Văn hóa tại Hội nghị Tuyên dương gương điển hình tiên tiến trong lĩnh vực văn hóa toàn quốc năm 2023 đã tiếp tục khẳng định vai trò quan trọng của văn hóa, mang ý nghĩa tiếp nối. Kết luận của Tổng Bí thư tại Hội nghị Văn hóa toàn quốc năm 2021, qua đó cho thấy Đảng và Nhà nước luôn đề cao vai trò của văn hóa, xây dựng kinh tế nhưng không quên bản sắc văn hóa. Sự vững mạnh của đất nước phải đi đôi giữa kinh tế và văn hóa...

Văn hóa / 2023

08. THÙY TRANG. Lan tỏa thông điệp của Tổng Bí thư gửi ngành Văn hóa, Thể thao, Du lịch: Phấn đấu trở thành bông hoa đẹp trong vườn hoa ngàn việc tốt / Thùy Trang - Thu Sâm // Văn hóa.- 2023.- Ngày 22 tháng 9.- Tr.7.

Tóm tắt: Những tình cảm nồng ấm, chân tình của Tổng Bí thư đã trở thành nguồn động viên, sức mạnh tinh thần to lớn giúp những người công tác trong lĩnh vực Văn hóa phấn đấu hết sức mình để có thể trở thành bông hoa đẹp trong vườn hoa ngàn việc tốt của phong trào Thi đua ái quốc, như lời dạy của Bác Hồ: “Thi đua là yêu nước, yêu nước thì phải thi đua”. Đó là nội dung mà bài báo đã đề cập đến, bao gồm các ý kiến của một số đại biểu tiêu biểu tham dự Hội nghị Tuyên dương gương điển hình tiên tiến trong lĩnh vực Văn hóa toàn quốc năm 2023, sau khi nghe thông điệp của Tổng Bí thư gửi ngành Văn hóa, Thể thao và Du lịch tại Hội nghị Tuyên dương gương điển hình tiên tiến trong lĩnh vực Văn hóa toàn quốc năm 2023 do Bộ VH TTDL tổ chức nhân Kỷ niệm 78 năm Ngày truyền thống.

Hội nghị đã kết thúc tốt đẹp với nhiều dư âm, lan tỏa tích cực. Những lời tâm huyết của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng trong Thư chúc mừng toàn ngành đã trở thành nguồn động viên to lớn, giúp cán bộ, CNVC-NLĐ phấn đấu hết sức mình để trở thành những bông hoa đẹp trong vườn hoa ngàn việc tốt của phong trào Thi đua ái quốc.

Trong Thư chúc mừng, Tổng Bí thư đánh giá ngành Văn hóa nước ta đã có nhiều cố gắng, tích cực đổi mới cách nghĩ, cách làm; Lĩnh vực văn hóa đã được Đảng, Nhà nước quan tâm chỉ đạo triển khai thực hiện xuyên suốt từ khi nước Việt

Nam được thành lập, qua việc ban hành những Nghị quyết xây dựng văn hóa, con người đáp ứng theo từng thời kỳ, giai đoạn lịch sử, sát với thực tiễn nhằm tạo động lực, nền tảng để xây dựng đất nước. Hiện nay, Đảng và Nhà nước tiếp tục ban hành nhiều Nghị quyết nhằm chấn hưng văn hóa, xây dựng con người Việt Nam đáp ứng nhu cầu phát triển bền vững đất nước, nhất là trong tình hình mới với nhiều thách thức, biến động...

Văn hóa / 2023

09. THÚY HIỀN. Lan tỏa thông điệp của Tổng Bí thư gửi ngành Văn hóa, Thể thao, Du lịch: Động lực mang lại khát vọng lớn cho đội ngũ văn nghệ sĩ / Thúy Hiền - Thùy Trang // Văn hóa.- 2023.- Ngày 15 tháng 9.- Tr.7.

Tóm tắt: “Công tác xây dựng môi trường văn hóa gắn với xây dựng con người đã đi đúng hướng, lấy cơ sở làm trọng tâm, nhân dân là chủ thể, văn nghệ sĩ giữ vai trò quan trọng để bảo tồn, phát huy các giá trị văn hóa của dân tộc...”, trong thư gửi ngành VH-TT-DL nhân kỷ niệm 78 năm ngày thành lập, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã khẳng định rất rõ lực lượng văn nghệ sĩ chính là nòng cốt trong sáng tạo, xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến và đậm đà bản sắc.

Tổng Bí thư đã dành sự quan tâm sâu sắc cho ngành Văn hóa, thể hiện quan điểm của Đảng là phải tiếp tục xây dựng, giữ gìn và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, thực sự là “nền tảng tinh thần”, “động lực phát triển”, là ngọn đuốc “soi đường cho quốc dân đi”.

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng khẳng định: “Nhiệm vụ chấn hưng văn hóa, xây dựng con người Việt Nam là một nhiệm vụ chiến lược lâu dài, rất cần sự chung tay, góp sức của cả hệ thống chính trị và toàn xã hội... Chúng ta không chủ quan, tự mãn, quá vui mừng, say sưa trước những kết quả bước đầu và cũng không hề nhụt chí, nản lòng trước những khó khăn, thách thức đang còn phải đối mặt”.

Bài báo nêu ý kiến của các đại biểu tham dự Hội nghị: sự quan tâm của Tổng Bí thư đối với văn hóa cũng như đối với đội ngũ làm công tác văn hóa như vậy là rất kịp thời. Những lời động viên, chỉ đạo của Tổng Bí thư lúc này thực sự ý nghĩa đối với giới văn nghệ sĩ và những người làm công tác văn hóa. Điều đó đã tạo niềm tin và cảm hứng để họ có thêm nhiều cảm xúc và lòng tin, mang khát vọng lớn, dám tiên phong mọi lúc, mọi nơi.

Văn hóa / 2023

10. XUÂN HOA. Di sản văn hóa - điểm tựa vững chắc để nâng cao vị thế quốc gia / Xuân Hoa // Pháp luật Việt Nam.- 2023.- Ngày 15 tháng 10.- Tr.3.

Tóm tắt: Bài báo nêu sự chỉ đạo của Đảng, chủ trương của Nhà nước Việt Nam về Bảo tồn di sản văn hóa Việt Nam.

Bảo tồn di sản văn hóa (DSVH) Việt Nam là góp phần bảo vệ và phát huy hệ giá trị văn hóa Việt Nam và thiết thực phục vụ yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội, xây dựng đất nước. Do đó, trong suốt quá trình xây dựng và phát triển đất nước, Đảng và Nhà nước ta luôn luôn coi trọng, quan tâm và xác định DSVH là bản sắc của văn hóa dân tộc, là cơ sở để xây dựng nền văn hóa mới, con người mới, là một nguồn lực để xây dựng và phát triển đất nước.

Nghị quyết Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng đã xác định 1 trong 3 đột phá chiến lược và sáu nhiệm vụ trọng tâm trong nhiệm kỳ Đại hội XIII, đó là “Phát huy giá trị văn hóa, sức mạnh con người Việt Nam trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, hội nhập quốc tế”.

Tại Hội nghị Văn hóa toàn quốc tháng 11/2021, kết luận của đồng chí Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã khẳng định “quan tâm hơn nữa đến việc bảo tồn, tôn tạo và phát huy các giá trị văn hóa dân tộc, các giá trị văn hóa vật thể và phi vật thể của các vùng, miền, của đồng bào các dân tộc, kết hợp với tiếp thu tinh hoa văn hóa của thời đại, phát triển “sức mạnh mềm” của văn hóa Việt Nam, góp phần nâng cao sức mạnh tổng hợp quốc gia trong thời gian tới” là một trong những giải pháp để chấn hưng văn hóa dân tộc trong bối cảnh hiện nay.

Theo Thứ trưởng Bộ VH,TT&DL Hoàng Đạo Cương, đề cụ thể hóa các quan điểm, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước, Bộ VH,TT&DL đã xây dựng, trình Thủ tướng Chính phủ ban hành Chiến lược phát triển văn hóa đến năm 2030, trong đó “Bảo vệ và phát huy giá trị các DSVH dân tộc” là một trong các nhiệm vụ, giải pháp chính thực hiện Chiến lược.

Triển khai Luật DSVH, Chính phủ đã có Quyết định số 156/2005/QĐ-TTg ngày 23/6/2005 phê duyệt Quy hoạch tổng thể hệ thống bảo tàng Việt Nam đến năm 2020 với mạng lưới gồm: Bảo tàng quốc gia; bảo tàng chuyên ngành; bảo tàng tỉnh, thành phố; bảo tàng đầu hệ và bảo tàng chi nhánh; bảo tàng tư nhân.

Theo Phó Chủ tịch Hội đồng DSVH quốc gia Đặng Văn Bài, hoàn thiện thể chế và xây dựng chính sách đầu tư cho hoạt động bảo tồn DSVH là nhiệm vụ cấp bách đặt ra cho ngành di sản. Đối tượng cần được ưu tiên bảo tồn chính là các giá trị văn hóa/yếu tố cốt lõi - yếu tố bất biến trong DSVH. Mục tiêu lớn của các chính sách cần được luật hóa là: xử lý hài hòa mối quan hệ giữa bảo tồn và phát triển, giữa truyền thống và hiện đại, giữa quốc gia và quốc tế, đặc biệt là những vấn đề liên quan tới quyền văn hóa, quyền chủ thể, quyền con người để cơ chế thị trường có thể vận hành có hiệu quả cao trong lĩnh vực văn hóa nói chung và bảo tồn DSVH nói riêng.

Pháp luật Việt Nam / 2023

II. GIÁ TRỊ VÀ Ý NGHĨA CỦA BẢN ĐỀ CƯƠNG VĂN HÓA VIỆT NAM

11. ĐÌNH XUÂN DŨNG. Sự khai phá mở đường cho quá trình xây dựng lý luận văn hóa ở Việt Nam / Đình Xuân Dũng // Văn hóa nghệ thuật.- 2023.- Số 527.- Tr.8-10.

Tóm tắt: Bài báo nêu rõ: Không chỉ có giá trị gắn với yêu cầu của thời kỳ 1943-1945, mà Đề cương văn hóa Việt Nam còn hàm chứa một nội dung rất sâu sắc, đó chính là những dự báo sáng suốt về tương lai của văn hóa Việt Nam. Vào thời điểm năm 1943, khi đất nước đang đứng trước những biến cố lớn, khó lường do Chiến tranh thế giới thứ Hai đang diễn ra khốc liệt, cuộc vận động cách mạng đang hết sức khẩn trương, Đề cương đã nêu lên hai “ức thuyết”: một là, “nền văn hóa phát xít (văn hóa trung cổ và nô dịch hóa) thắng thì văn hóa dân tộc Việt Nam nghèo nàn, thấp kém”, hai là, “văn hóa dân tộc Việt Nam sẽ do cách mạng dân chủ giải phóng thắng lợi mà được cởi mở xiềng xích và sẽ đuổi kịp văn hóa tân dân chủ thế giới”. Từ hai “ức thuyết” đó, Đề cương dự báo: “Căn cứ vào điều kiện kinh tế, chính trị, xã hội hiện nay, cách mạng dân tộc Việt Nam nhất quyết sẽ làm cho ức thuyết thứ hai trở nên sự thực”. Đến nay, ức thuyết trên đã trở thành hiện thực trong gần 80 năm qua. Song, đặt ức thuyết đó vào thời điểm chúng ta đang “tay trắng” thì phải thấy rằng, đó là một dự báo tài tình, là kết quả của sự linh cảm, của niềm tin và đồng thời của sự phân tích khoa học thực trạng và sự vận động của lịch sử.

Dự báo thứ hai còn có ý nghĩa chiến lược sâu sắc hơn, đó là sự khẳng định một quy luật có tính phổ quát của toàn bộ sự nghiệp cách mạng: “Phải hoàn thành cách mạng văn hóa mới hoàn thành được cuộc cải tạo xã hội”.

Tác giả bài báo kết luận: Nếu coi Đề cương về văn hóa Việt Nam năm 1943 là sự khai phá mở đường cho quá trình xây dựng quan điểm, lý luận về văn hóa ở Việt Nam, thì trong 80 năm qua, nhiều luận điểm của Đề cương đã được điều chỉnh, bổ sung, làm phong phú hơn, trong đó, luận điểm cơ bản “văn hóa mới Việt Nam là một thứ văn hóa có tính chất dân tộc về hình thức và tân dân chủ về nội dung” được

điều chỉnh, bổ sung nhiều lần và vươn tới sự hoàn chỉnh trong những năm gần đây. Có thể khẳng định rằng, quá trình tìm tòi trên gắn liền với sự phát triển tư duy lý luận của Đảng về văn hóa và là kết quả của sự tổng kết thực tiễn một cách khoa học, nghiêm túc, sáng tạo. Đó vừa là sự kế thừa khoa học, vừa là sự phủ định biện chứng từ Đề cương về văn hóa Việt Nam năm 1943 đến các văn kiện tiếp theo. Song, rõ ràng là nền móng vững chắc, sự khai phá mở đường đã bắt đầu đúng đắn từ bản Đề cương lịch sử này. Trong vị trí lịch sử của nó, Đề cương về văn hóa Việt Nam năm 1943 hoàn toàn có giá trị như là một Cương lĩnh đầu tiên, là chiến lược đầu tiên về văn hóa của chúng ta.

Văn hóa nghệ thuật / 2023

12. LÊ HỒNG LÝ. Nguyên tắc dân tộc hóa, đại chúng hóa và khoa học hóa trong Đề cương về văn hóa Việt Nam: Truyền thống và hiện đại / Lê Hồng Lý // Văn hóa nghệ thuật.- 2023.- Số 527.- Tr.16-20.

Tóm tắt: Nội dung bài báo nêu lên giá trị và ý nghĩa của Đề cương về văn hóa Việt Nam: thể hiện tầm nhìn xa trông rộng về văn hóa Việt Nam mà đến hôm nay vẫn còn nguyên những giá trị của nó. Từ rất sớm, Đề cương đã khẳng định vai trò và vị trí của nó trong đường lối chính trị của một đảng cầm quyền xuất phát từ thực tiễn đấu tranh giải phóng dân tộc. Đồng thời, nó cũng chỉ ra tầm nhìn xa và tính bền vững đối với giai đoạn lịch sử sau này của đất nước, làm cho giá trị của Đề cương tồn tại bền bỉ và có ý nghĩa thực tiễn đối với đất nước.

Giá trị cốt lõi của Đề cương thể hiện ở ba nguyên tắc bất di bất dịch: dân tộc hóa, đại chúng hóa và khoa học hóa là kim chỉ nam cho đường lối văn hóa, văn nghệ của nước ta cho đến ngày nay, khi chúng ta đang bước vào công cuộc phát triển đất nước và hội nhập quốc tế

Tác giả bài báo cho rằng: “Nhìn từ góc độ văn hóa, vấn đề dân tộc của chúng ta càng ngày càng được Đảng và Nhà nước chú trọng hơn bao giờ hết. Văn hóa dân tộc được coi trọng trong mọi vấn đề quốc sách của đất nước. Từ chỗ nhìn nhận các vấn đề chủ yếu trên nền tảng kinh nghiệm, đến nay tất cả các vấn đề dân tộc được xem xét một cách khoa học, bài bản bằng những cơ quan nghiên cứu, những đề tài, dự án, những ứng dụng thử nghiệm thực tế để tìm ra phương án tốt nhất. Tuy chưa phải thành công tất cả, song, quy trình và ý thức nghiên cứu khoa học trong các hoạt động chính trị, kinh tế, xã hội và văn hóa đã được chú trọng một cách nghiêm túc. Vấn đề đại chúng ở đây là việc nhìn nhận một cách khoa học vai trò chủ thể của người dân trong xã hội đương đại. Những chủ trương, đường lối, chính sách đưa ra được xem xét tính phù hợp, đáp ứng hay không cuộc sống của người dân, mà không còn là sự áp đặt hay vô cảm do không được xem xét, nghiên cứu một cách khoa học. Việc coi người dân là chủ thể đích thực của sự phát triển, lấy chất lượng cuộc sống của họ làm thước đo cho tất cả những hoạt động kinh tế, chính trị, xã hội chính là tầm nhìn cao nhất của nguyên tắc dân tộc hóa, đại chúng hóa và

khoa học hóa trong đường lối của Đảng hiện nay từ Đề cương về văn hóa Việt Nam”.

Văn hóa nghệ thuật / 2023

13. NGỌC ÁNH. Hội thảo 80 năm đề cương về văn hóa Việt Nam: Lan tỏa sức mạnh mềm, đầu tư xứng tầm / Ngọc Ánh - Gia Linh - Nguyên Khánh // Tiền Phong.- 2023.- Ngày 28 tháng 2.- Tr.2 -3.

Tóm tắt: Hội thảo khoa học cấp quốc gia 80 năm Đề cương về Văn hóa Việt Nam (1943-2023) - Khởi nguồn và động lực phát triển diễn ra ngày 27/2, là dịp tiếp tục khẳng định ý nghĩa khoa học, tầm vóc lịch sử và những giá trị trường tồn của bản Đề cương về Văn hóa Việt Nam trong sự nghiệp cách mạng của Đảng và dân tộc.

Phát biểu khai mạc và đề dẫn hội thảo, Ủy viên Bộ Chính trị, Giám đốc Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, Chủ tịch Hội đồng Lý luận Trung ương Nguyễn Xuân Thắng khẳng định: “Càng nhận thức rõ ý nghĩa quan trọng, tính chất đúng đắn của những luận điểm, nguyên tắc, đường lối của bản Đề cương về Văn hóa Việt Nam, chúng ta càng thấy được sự cần thiết phải kế thừa và phát huy những giá trị tích cực, tốt đẹp của nền văn hóa dân tộc, vừa đẩy mạnh giao lưu, tiếp biến, tiếp thu có chọn lọc tinh hoa văn hóa nhân loại, khẳng định bản sắc và bản lĩnh của dân tộc trong quá trình hội nhập quốc tế”.

Trong Báo cáo trung tâm, Bộ trưởng Bộ VH-TT-DL Nguyễn Văn Hùng khẳng định, Đề cương về Văn hóa Việt Nam luôn tạo sức hút, sức thuyết phục và khả năng quy tụ mạnh mẽ tri thức, tâm huyết khát vọng cống hiến của toàn thể nhân dân Việt Nam trong bất kỳ giai đoạn nào của lịch sử dân tộc. Ông Hùng nêu quan điểm, đầu tư cho văn hóa phải thực sự được chú trọng thông qua các giải pháp đồng bộ có khả năng khơi thông các nguồn lực cho phát triển văn hóa, xây dựng toàn diện con người Việt Nam theo hướng bền vững.

“Đây chính là kết quả nhận thức có được từ việc kế thừa, phát huy một cách khoa học nền tảng, giá trị mang ý nghĩa khởi nguồn của Đề cương về Văn hóa Việt Nam 1943”, Bộ trưởng Nguyễn Văn Hùng nói.

Tiền phong / 2023

14. NGUYỄN THỊ THU PHƯƠNG. Dân tộc hóa, đại chúng hóa, khoa học hóa và nguyên tắc tối ưu hóa các nguồn lực trong phát huy sức mạnh mềm văn hóa Việt Nam / Nguyễn Thị Thu Phương // Văn hóa nghệ thuật.- 2023.- Số 527.- Tr.25-29.

Tóm tắt: Bài viết của PGS, TS Nguyễn Thị Thu Phương đề cập đến vấn đề Dân tộc hóa, đại chúng hóa, khoa học hóa và nguyên tắc tối ưu hóa các nguồn lực trong phát huy sức mạnh mềm văn hóa Việt Nam.

Theo tác giả, Việt Nam là một quốc gia có lịch sử lâu đời với nền văn hóa đậm đà bản sắc dân tộc. Trước khi bản Đề cương về văn hóa Việt Nam ra đời vào năm 1943, nước ta chưa có một văn bản nào bao quát một cách chính xác về con đường phát triển nền văn hóa nước nhà. Vì vậy, Đề cương tuy ngắn gọn nhưng rõ ràng và có tính khái quát cao đã trở thành nền tảng lý luận vững chắc để sự nghiệp phát triển văn hóa mới của nước ta đi theo một định hướng xuyên suốt với những nguyên tắc: đại chúng hóa, dân tộc hóa, khoa học hóa. Điều này có ý nghĩa đặc biệt trong bối cảnh đất nước lúc bấy giờ, khi đội ngũ văn nghệ sĩ, những người làm văn hóa đang đối mặt với nhiều bế tắc.

Từ khi ra đời cho đến nay, Đề cương vẫn giữ nguyên giá trị để những người làm văn hóa có thể nhận thức rõ con đường mình đang đi, lý tưởng mình đang theo, hành động mình cần làm với phương pháp cụ thể, nguyên tắc mạch lạc trên hành trình xây dựng nền văn hóa mới vừa thể hiện tinh thần, bản sắc dân tộc, vừa thể hiện được tính khoa học, tiên tiến, đồng thời bảo đảm nhu cầu về sáng tạo, hưởng thụ, khơi dậy động lực tinh thần, giá trị của văn hóa Việt Nam.

Chỉ với số lượng chữ rất ngắn gọn, nhưng Đề cương về văn hóa Việt Nam đã chỉ ra được những thuận lợi, thách thức và xác lập các nguyên tắc mẫu mực để có thể xây dựng được nền văn hóa mới chứa đựng sức mạnh và khát vọng hướng tới sự phát triển bền vững. Để văn hóa trở thành một trụ cột quan trọng của sự phát triển, một trong những ngành kinh tế mũi nhọn có khả năng tạo ra những giá trị, sự phát triển mang tính bền vững của Việt Nam, chúng tôi cho rằng cần nhìn nhận sức sống của Đề cương về văn hóa Việt Nam và vận dụng ba nguyên tắc cơ bản theo tinh thần thời đại để thấy cương lĩnh văn hóa đầu tiên của Đảng luôn có vai trò vô cùng quan trọng, có khả năng tạo động lực cho những giải pháp đột phá.

Tác giả kết luận, chúng ta cần tiếp tục triển khai chương trình mục tiêu quốc gia về văn hóa nhằm chấn hưng văn hóa; Hoàn thiện hệ thống chính sách, điều chỉnh xây dựng Chiến lược phát triển các ngành công nghiệp văn hóa Việt Nam đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045; Xây dựng Bộ chỉ số quốc gia về phát triển văn hóa; Hoàn thiện các chính sách văn hóa đối ngoại có khả năng phát huy tính chủ động hội nhập, tăng cường hợp tác, giao lưu quốc tế về văn hóa nhằm tạo sự lan tỏa mạnh mẽ của giá trị văn hóa Việt Nam ra thế giới; Đẩy mạnh nghiên cứu khoa học và công nghệ, chú trọng phát triển công cụ đo lường, giám sát việc hoạch định, triển khai chính sách và hiệu quả đầu tư. Đồng thời, tiếp tục phát triển hệ thống thông tin, dữ liệu văn hóa và tăng cường chia sẻ thông tin phối hợp liên ngành, liên khu vực, liên chủ thể. Vì đây chính là những giải pháp có khả năng bảo đảm được yêu cầu về phát triển một nền văn hóa mới mang tính dân tộc, đại chúng,

khoa học và mở đường cho những bước tiến xa và vững vàng hơn của sức mạnh mềm văn hóa Việt Nam trên bản đồ sức mạnh mềm văn hóa thế giới. Nói cách khác, đây chính là con đường khơi thông và tối ưu hóa các nguồn lực thành sức mạnh mềm văn hóa Việt Nam.

Văn hóa nghệ thuật / 2023

15. NGUYỄN VĂN HÙNG. Đề cương về văn hoá Việt Nam 1943 - Nền tảng lý luận và động lực phát triển văn hoá, con người Việt Nam / Nguyễn Văn Hùng // Văn hóa nghệ thuật.- 2023.- Số 527.- Tr.3-7.

Tóm tắt: Đồng chí Nguyễn Văn Hùng - Bộ trưởng Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch đã có bài Báo cáo tại Hội thảo Khoa học cấp Quốc gia “80 năm đề cương văn hóa Việt Nam (1943 - 2023) - Khởi nguồn và động lực phát triển”. Nội dung bài báo cáo nêu lên giá trị, và tầm ảnh hưởng lớn lao của Đề cương về Văn hóa Việt Nam với vai trò một cương lĩnh khởi nguồn cho việc xác lập và hoàn thiện tư duy lý luận về phát triển văn hóa, phát triển con người ở Việt Nam.

Có thể nói, ra đời trong bối cảnh của cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc, Đề cương là cương lĩnh đầu tiên của Đảng ta về văn hóa, xác lập văn hóa là một trong ba mặt trận (chính trị, kinh tế, văn hóa), thể hiện tư duy, tầm nhìn, và sự quan tâm sâu sắc của Đảng ta trong phát triển văn hóa. Từ điểm khởi nguồn này, trải qua tiến trình lịch sử với rất nhiều biến động, các giá trị mang tính cương lĩnh của Đề cương vẫn giữ nguyên sức sống và có vai trò quan trọng đối sự nghiệp phát triển văn hóa, con người Việt Nam.

Bộ trưởng cho rằng: “Vượt lên trên tất cả những khó khăn, thách thức, tư tưởng xây dựng nền văn hóa mới vì dân tộc, đại chúng với một thái độ khách quan, đúng đắn, khoa học của Đề cương đã luôn tạo sức hút, sức thuyết phục và khả năng quy tụ mạnh mẽ tri thức, tâm huyết khát vọng cống hiến của toàn thể nhân dân Việt Nam trong bất kỳ giai đoạn nào của lịch sử dân tộc. Vì bản chất cốt lõi của văn hóa chính là “một mặt trận”, là “ngọn đuốc soi đường cho quốc dân đi”, là “sức mạnh nội sinh”, là nền tảng tinh thần của xã hội, là mục tiêu và cũng là động lực để thúc đẩy sự phát triển của đất nước” như Đề cương về văn hóa Việt Nam, cùng các văn kiện của Đảng đã khẳng định. Đặc biệt, phát triển văn hóa theo quan điểm mà Đảng ta đã đề ra luôn hướng tới sự toàn diện và hài hòa, trong đó nhân tố con người nắm giữ vị trí then chốt. Do đó, việc tiếp tục tạo ra được sự bứt phá mạnh mẽ trong phát triển văn hóa, xây dựng toàn diện con người Việt Nam, với tư cách là một trụ cột của sự phát triển, là trung tâm của sự phát triển, là sức mạnh mềm văn hóa trong cấu trúc sức mạnh tổng thể quốc gia, rõ ràng không còn là giải pháp riêng của ngành văn hóa mà cần phải là giải pháp tổng thể của toàn bộ hệ thống chính trị xã hội Việt Nam. Trong đó, việc đầu tư cho văn hóa phải thực sự được chú trọng thông qua các giải pháp đồng bộ có khả năng khơi thông các nguồn lực cho phát triển văn hóa, xây dựng toàn diện con người Việt Nam theo hướng bền vững. Đây

chính là kết quả nhận thức có được từ việc kế thừa, phát huy một cách khoa học nền tảng, giá trị mang ý nghĩa khởi nguồn của Đề cương về văn hóa Việt Nam”.

Văn hóa nghệ thuật / 2023

16. PHẠM DUY ĐỨC. Giá trị cốt lõi và trường tồn của Đề cương về văn hóa Việt Nam năm 1943 / Phạm Duy Đức // Văn hóa nghệ thuật.- 2023.- Số 527.- Tr.11-15.

Qua bài báo, PGS, TS Phạm Duy Đức đã nêu các giá trị cốt lõi và trường tồn của Đề cương về văn hóa Việt Nam năm 1943: Đề cương về văn hóa Việt Nam do Tổng Bí thư Trường Chinh soạn thảo và được thông qua tại Hội nghị Ban Thường vụ Trung ương họp ở Võng La (Đông Anh, Phúc Yên) vào tháng 2-1943. Đây là một văn kiện có ý nghĩa lịch sử trọng đại, xác định chiến lược xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam dưới sự lãnh đạo của Đảng. Nhìn lại 80 năm xây dựng và phát triển nền văn hóa dân tộc, những giá trị cơ bản và cốt lõi của Đề cương về văn hóa Việt Nam vẫn luôn là những định hướng có ý nghĩa chiến lược, được kế thừa, phát huy và phát triển trong hoạt động thực tiễn, là cội nguồn và động lực để khơi dậy các giá trị văn hóa và sức mạnh con người Việt Nam trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa.

Bài báo nhấn mạnh, trong sự nghiệp đổi mới đất nước vì mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng và văn minh hiện nay, nhìn lại những giá trị cơ bản và cốt lõi của Đề cương về văn hóa Việt Nam năm 1943 sẽ giúp chúng ta nhận thức sâu sắc và toàn diện hơn về ý nghĩa, vai trò của Đề cương, rút ra những bài học kinh nghiệm để tiếp tục giữ gìn, phát huy giá trị của Đề cương trong xây dựng văn hóa, phát triển con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu của thời kỳ đổi mới và hội nhập quốc tế sâu rộng hiện nay.

Văn hóa nghệ thuật / 2023

17. PHẠM QUANG LONG. Đề cương văn hóa Việt Nam 1943: Ý nghĩa khai phóng của một cuộc cách mạng văn hóa / Phạm Quang Long // Văn hóa.- 2023.- Ngày 8 tháng 2.- Tr.8,9.

Tóm tắt: Bản Đề cương Văn hóa Việt Nam 1943 do Tổng Bí thư Trường Chinh chấp bút là đường hướng chỉ đạo cho một cuộc cách mạng văn hóa theo quan niệm Macxit. Tám mươi năm đồng hành với những giai đoạn khác nhau của cuộc cách mạng giành độc lập, thống nhất Tổ quốc, xây dựng và phát triển đất nước, Đề cương văn hóa giống như một Cương lĩnh văn hóa của Đảng, đã chứng tỏ sức sống của nó trong cuộc cách mạng xã hội toàn diện, sâu sắc chưa từng có trong

lịch sử dân tộc. Nó thực sự trở thành sức mạnh tư tưởng soi đường cho quốc dân đi.

Với Đề cương Văn hóa Việt Nam, lần đầu tiên Đảng cộng sản đưa ra một cương lĩnh văn hóa mà ở đó nội dung, tính chất, tổ chức, nhiệm vụ phát triển của cách mạng văn hóa trong và sau cách mạng giải phóng dân tộc theo xu hướng hoàn toàn mới. Trong thực tiễn, tinh thần của Đề cương Văn hóa Việt Nam đã có tác dụng định hướng và lãnh đạo văn hóa Việt Nam cho đến ngày hôm nay.

Nhiều nhà nghiên cứu đã nói về tính chất cứu quốc, vai trò phục hưng văn hóa dân tộc của Đề cương Văn hóa Việt Nam từ khi nó mới ra đời. Chất hành động, đáp ứng được những yêu cầu của cách mạng luôn là một trong những điểm nổi bật của các tư tưởng về cách mạng.

Đề cương Văn hóa Việt Nam dù mang tầm nhìn chiến lược và cho đến nay vẫn chứng tỏ sức sống của nó, nhưng không phải không có những bất cập ở một số vấn đề như trong xác định phạm vi đối tượng, lĩnh vực hoạt động của văn hóa, những nét đặc thù của khái niệm cũng như trong đánh giá di sản, xác định tính chất hoặc phân kỳ lịch sử hình thành và phát triển của văn hóa dân tộc v.v...

Văn hóa / 2023

18. PHẠM VŨ DŨNG. Đề cương về văn hóa Việt Nam và hệ nguyên tắc vận động, xây dựng, phát triển văn hóa ở nước ta / Phạm Vũ Dũng // Văn hóa nghệ thuật.- 2023.- Số 527.- Tr.21-24.

Tóm tắt: Đến nay, đã tròn 80 năm Đề cương về văn hóa Việt Nam ra đời, đi vào thực tiễn cách mạng và phát huy tác dụng rộng lớn, sâu sắc trong đời sống văn hóa của dân tộc. Những quan điểm, luận chứng, ý kiến được nêu lên trong Đề cương về văn hóa Việt Nam với khá nhiều nội dung bao quát, trong đó có nhiều vấn đề, đến nay, vẫn còn giữ nguyên giá trị cũng như tính thời sự của nó, chẳng hạn: phạm vi của vấn đề văn hóa bao gồm cả tư tưởng học thuật và nghệ thuật; quan hệ giữa văn hóa và kinh tế, chính trị; quan niệm của người cộng sản về vấn đề văn hóa; tính chất xã hội chủ nghĩa của nền văn hóa; nguyên tắc vận động văn hóa; nhiệm vụ của các nhà hoạt động văn hóa... góp phần giúp chúng ta nhận dạng và thúc đẩy việc xây dựng, phát triển văn hóa theo hướng bền vững; gia tăng sức mạnh hội nhập của văn hóa Việt Nam với văn hóa nhân loại.

Tác giả bài báo nhận định: “Nếu coi Đề cương văn hóa Việt Nam 1943 như là cương lĩnh thứ nhất của Đảng về văn hóa thì Nghị quyết Trung ương 5 khóa VIII về xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc và Nghị quyết Trung ương 9 khóa XI về xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước như những cương lĩnh mới về văn hóa của Đảng thì không thể không nhận thấy những tiếp nối, phát triển

hiều luận điểm quan trọng của Đề cương về văn hóa Việt Nam năm 1943. Mặc dù đã trải qua chặng đường 80 năm, dù thực tế đã thay đổi và nội dung, tính chất, nhiệm vụ, phương thức tổ chức, xây dựng một nền văn hóa mới của văn hóa Việt Nam thời hội nhập đã khác nhưng những định hướng cơ bản về tư tưởng, nội dung và những nguyên tắc của nền văn hóa mới vẫn còn mang ý nghĩa lớn với chúng ta”

Bài báo cũng nêu rõ, dưới tác động to lớn của cương lĩnh văn hóa Đề cương về văn hóa Việt Nam; của hệ nguyên tắc vận động cách mạng được nhấn mạnh trong nội dung Đề cương về văn hóa Việt Nam; của đường lối văn hóa, văn nghệ của Đảng qua từng giai đoạn, được kế thừa, phát triển từ sự khai mở của Đề cương về văn hóa Việt Nam, sự nghiệp văn hóa nước nhà đã đạt được nhiều thành tựu to lớn trên các lĩnh vực hoạt động văn hóa, nghệ thuật, tạo nên một xã hội dân trí cao với những con người có văn hóa; một đời sống văn hóa, xã hội đa dạng, lành mạnh, cao đẹp, trong đó toàn dân cùng đoàn kết để thực hành văn hóa, xây dựng đời sống văn hóa. Đề cương về văn hóa Việt Nam đã đặt một mốc son trong việc khởi động, định hướng sự phát triển của văn hóa và đời sống văn hóa dân tộc cũng như trong toàn bộ tiến trình cách mạng Việt Nam, dưới sự lãnh đạo của Đảng. Hiện tại và tương lai, có thể một vài nội dung được phác họa trong Đề cương về văn hóa Việt Nam đã không còn phù hợp với bối cảnh mới. Song, hàng loạt những vấn đề thể hiện quan điểm của Đảng lúc đó về văn hóa, trong đó có vấn đề về hệ nguyên tắc xây dựng, phát triển nền văn hóa Việt Nam với tính chất dân tộc hóa, khoa học hóa, đại chúng hóa, vẫn có sức sống mãnh liệt. Quan điểm này đã được khẳng định, kế thừa, bổ sung, hình thành đường lối văn hóa của Đảng trong thời kỳ mới: xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, bảo đảm văn hóa là nền tảng tinh thần của xã hội, vừa là mục tiêu, vừa là động lực thúc đẩy sự phát triển kinh tế, xã hội. Và, chính sự kế thừa và phát triển này cho phép khẳng định rằng Đề cương về văn hóa Việt Nam, cũng như không ít vấn đề, nội dung được phác thảo trong đó, đến nay vẫn còn nguyên vẹn tính chất động lực và ý nghĩa thời sự trong sự nghiệp xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam theo hướng bền vững.

Văn hóa nghệ thuật / 2023

19. TÔ NAM. 80 năm ra đời Đề cương về Văn hóa Việt Nam (1943-2023): Tầm nhìn sâu rộng của Đảng trong Đề cương về Văn hóa Việt Nam / Tô Nam // Nhân dân.- 2023.- Ngày 25 tháng 2.- Tr.1,5.

Tóm tắt: Báo Nhân Dân phỏng vấn Phó Giáo sư, Tiến sĩ Phạm Duy Đức, nguyên Viện trưởng Viện Văn hóa và phát triển (Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh) về ý nghĩa, giá trị và tầm nhìn sâu rộng của Đảng ta về văn hóa kết tinh trong bản Đề cương về Văn hóa Việt Nam.

Nền văn hóa Việt Nam được vun đắp qua hàng nghìn năm lịch sử đã trở thành điểm tựa tinh thần vững chắc; là nguồn lực to lớn góp phần tạo nên những thắng lợi vĩ đại trong lịch sử dựng nước và giữ nước của dân tộc ta. Trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế sâu rộng hiện nay, Đảng ta đã kế thừa và phát huy sáng tạo những điểm cốt lõi của bản Đề cương về Văn hóa Việt Nam năm 1943, góp phần thúc đẩy đất nước phát triển nhanh và bền vững.

Phóng viên đặt vấn đề: “Tròn 80 năm trước, bản Đề cương về Văn hóa Việt Nam đã được thông qua tại Hội nghị Ban Thường vụ Trung ương Đảng tháng 2/1943. Vì sao bản Đề cương này được coi là một văn kiện lịch sử vô giá, có ý nghĩa đặc biệt quan trọng đối với cách mạng Việt Nam và sự phát triển văn hóa của đất nước?”

Trước câu hỏi này, Phó Giáo sư, Tiến sĩ Phạm Duy Đức, nguyên Viện trưởng Viện Văn hóa và phát triển (Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh) cho biết: “Bối cảnh ra đời của bản Đề cương này là vào đầu những năm 40 của thế kỷ 20, khi chủ nghĩa phát-xít bắt đầu mở rộng chiến tranh. Từ năm 1941 đến năm 1943, phát-xít Nhật đã chính thức nhảy vào Đông Dương và Việt Nam để tranh giành ảnh hưởng với thực dân Pháp”

Lần đầu tiên Đảng ta đã xác định một cách cơ bản, có hệ thống những tư tưởng chiến lược về phát triển văn hóa trong thời kỳ mới, đặc biệt là đặt văn hóa như một bộ phận quan trọng của cách mạng; và sự nghiệp phát triển văn hóa ấy phải đặt dưới sự lãnh đạo của Đảng.

Trong rất nhiều hội thảo quốc gia, kỷ niệm 80 năm ra đời Đề cương về Văn hóa Việt Nam, rất nhiều ý kiến của lãnh đạo Đảng, của các nhà khoa học đều khẳng định đây là một văn kiện có ý nghĩa chiến lược đặc biệt về phát triển văn hóa dân tộc, gắn liền với sự lãnh đạo của Đảng trong thời kỳ mới.

Phó Giáo sư, Tiến sĩ Phạm Duy Đức nhấn mạnh: . Giá trị thời đại của Đề cương đã kết tinh những tư tưởng cốt lõi, cơ bản của văn hóa, đó là: Văn hóa là một mặt trận; Đảng lãnh đạo văn hóa; phương châm vận động của văn hóa... Những giá trị ấy được khẳng định không chỉ trong Cách mạng Tháng Tám, mà còn tiếp tục trong chín năm kháng chiến trường kỳ; các “binh chủng” văn hóa của chúng ta đã được tập hợp lại (văn chương, nghệ thuật, báo chí, đội ngũ trí thức khoa học...), sẵn sàng từ bỏ tất cả những danh vọng, lợi ích cá nhân, để đi theo cách mạng theo tiếng gọi của lương tri, của Tổ quốc, của nhân dân, vì chính nghĩa của dân tộc; vì khát vọng giải phóng dân tộc.

Nhân dân / 2023

20. TỪ THỊ LOAN. Sức sống 80 năm "đề cương về văn hóa Việt Nam" (1943-2023): Đặt nền móng xây dựng hệ giá trị văn hóa Việt Nam “dân tộc,

dân chủ, nhân văn, khoa học” / Từ Thị Loan // Quân đội nhân dân.- 2023.- Ngày 26 tháng 2.- Tr.1,7.

Tóm tắt: Bài viết của GS,TS Từ Thị Loan - Chủ tịch Hội đồng Khoa học và Đào tạo - Viện Văn hóa Nghệ thuật quốc gia Việt Nam về xây dựng hệ giá trị văn hóa Việt Nam

Cách đây 80 năm, trong tình thế nước sôi lửa bỏng của cuộc cách mạng giải phóng dân tộc, “Đề cương về văn hóa Việt Nam” đã ra đời, trở thành bản Cương lĩnh đầu tiên về văn hóa của Đảng ta.

Đề cương đã trình bày một cách hệ thống các quan niệm, phạm trù, quan điểm chỉ đạo, mục tiêu, phương châm, nguyên tắc của cuộc vận động văn hóa Việt Nam. Đề cương thể hiện một tầm nhìn xa, tư duy lý luận sắc bén, khả năng đúc kết thực tiễn sâu sát của một Đảng non trẻ mới có 13 năm lãnh đạo cách mạng. Với những nội dung, tư tưởng, quan điểm đầy sức thuyết phục và tính chiến đấu, Đề cương đã trở thành ngọn cờ tập hợp, đoàn kết, lôi cuốn, động viên giới trí thức, khoa học, văn học, nghệ thuật tích cực tham gia cuộc cách mạng giải phóng dân tộc và xây dựng nền văn hóa mới. Đến nay một số luận điểm, nguyên tắc, vấn đề cốt lõi của Đề cương vẫn giữ nguyên giá trị, có thể kế thừa, phát huy tác dụng trong công cuộc xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam trong giai đoạn hiện nay. Đặc biệt, 3 nguyên tắc lớn của cuộc vận động văn hóa: “dân tộc hóa, đại chúng hóa, khoa học hóa”, chính là những tiền đề lý luận quan trọng để sau này Đảng ta xác định và làm rõ các tính chất, đặc trưng của văn hóa Việt Nam cũng như xác lập hệ giá trị văn hóa “dân tộc, dân chủ, nhân văn, khoa học” hiện nay.

Cùng với việc kế thừa và phát triển những giá trị cốt lõi của Đề cương, trong điều kiện hiện nay, Đảng ta còn điều chỉnh, bổ sung thêm những giá trị mới phù hợp với yêu cầu phát triển và hội nhập. Đó trước hết là giá trị nhân văn của nền văn hóa. Nhân văn thể hiện là nền văn hóa đề cao lòng nhân ái, khoan dung, nghĩa tình, yêu thương con người, coi trọng con người. Nhân văn biểu hiện bản chất của con người, luôn hướng đích đến sự hoàn thiện, đến chân-thiện-mỹ. Tính nhân văn của nền văn hóa là cơ sở để giáo dục, bồi dưỡng nhân tính cho các cá nhân và cộng đồng, hướng tới xây dựng một xã hội hòa bình, ổn định, mang đậm tính người. Nhân văn cũng có nội hàm rộng hơn khái niệm “bác ái” của phương Tây ở chỗ còn hàm ý bảo vệ con người, đề cao nhân quyền, tôn trọng quyền con người.

Cho đến nay, không ai có thể phủ nhận giá trị lịch sử to lớn của “Đề cương về văn hóa Việt Nam” năm 1943 cũng như vai trò tiên phong mở đường, đặt nền móng lý luận và thực tiễn cho sự phát triển của văn hóa Việt Nam. Tinh thần chung của Đề cương vẫn là “sợi chỉ đỏ” xuyên suốt các văn kiện sau này của Đảng Cộng sản Việt Nam về văn hóa, văn nghệ, góp phần định hướng nền văn hóa Việt Nam phát triển và vươn lên những tầm cao mới.

III. BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY CÁC GIÁ TRỊ BẢN SẮC VĂN HÓA VIỆT NAM

21. BẢO PHƯƠNG. Từ xây dựng Làng văn hóa kiểu mẫu ở Vĩnh Phúc: Minh chứng sinh động cần thiết xây dựng Chương trình mục tiêu quốc gia về văn hóa / Bảo Phương // Văn hóa.- 2023.- Ngày 23 tháng 10.- Tr.8-9.

Tóm tắt: Hội thảo khoa học “Xây dựng Làng văn hóa kiểu mẫu trên địa bàn tỉnh Vĩnh Phúc - Lý luận và thực tiễn” do Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh phối hợp với Tỉnh ủy Vĩnh Phúc tổ chức vừa diễn ra vào cuối tuần qua tại TP Vĩnh Yên (Vĩnh Phúc), dưới sự chủ trì của Ủy viên Bộ Chính trị, Giám đốc Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh, Chủ tịch Hội đồng Lý luận Trung ương Nguyễn Xuân Thắng

Nghị quyết số 19-NQ/TU ngày 16.3.2023 được Tỉnh ủy Vĩnh Phúc ban hành về xây dựng Làng văn hóa kiểu mẫu là một điểm nhấn quan trọng. “Làng văn hóa kiểu mẫu sẽ kiến tạo nền tảng xã hội vững chắc để đưa Vĩnh Phúc trở thành nơi đáng sống, phát triển đồng bộ, toàn diện, bền vững về kinh tế, văn hóa, xã hội, môi trường và quốc phòng, an ninh; giữ được sự cân bằng sinh thái, hài hòa với thiên nhiên, bản sắc văn hóa dân tộc; người dân có cuộc sống ổn định, ấm no, hạnh phúc...”,

Các kết quả bước đầu trong xây dựng làng văn hóa kiểu mẫu ở tỉnh Vĩnh Phúc cho thấy tiềm năng để nhân rộng một sáng kiến độc đáo, có thể là những gợi ý quan trọng cho những địa phương, tỉnh thành khác đã và đang triển khai xây dựng mô hình làng văn hóa kiểu mẫu; là minh chứng sinh động về sự cần thiết và sớm xây dựng, triển khai các chương trình mục tiêu quốc gia và làm tiền đề để tới đây thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia về chấn hưng và phát triển văn hóa đã được đề xuất trong kỳ họp thứ 4, Quốc hội khóa XV, để văn hóa thật sự xứng tầm với vị thế, vai trò ngày càng to lớn trong tiến trình phát triển của các địa phương và cả nước.

Văn hóa / 2023

22. ĐẶNG HUYỀN. Con người là trái tim đích thực của một nền văn hóa / Đặng Huyền // An ninh thế giới cuối tháng.- 2023.- Tháng 4.- Tr.8 - 9.

Tóm tắt: Đây là bài phỏng vấn PGS.TS Nguyễn Thế Kỷ, Chủ tịch Hội đồng Lý luận, phê bình Văn học - nghệ thuật Trung ương. Ông không chỉ là nhà báo, nhà văn, nhà nghiên cứu, mà còn là nhà quản lý, từng trực tiếp tham gia xây dựng chính

sách về văn hóa khi là Phó trưởng Ban Tuyên giáo Trung ương, Ủy viên Trung ương Đảng, Tổng Giám đốc Đài Tiếng nói Việt Nam...

Tác giả phỏng vấn nêu vấn đề: “Trước những biến đổi nhanh chóng, đa dạng, phức tạp của đời sống trong nền kinh tế thị trường và bối cảnh toàn cầu hóa, hội nhập quốc tế, có vẻ như chúng ta chưa lường hết tính phức tạp và những tác động của mặt trái kinh tế thị trường đối với đời sống văn hóa. Trên thực tế, có một mối lo sợ, đó là trong suy nghĩ, hành động, không ít tổ chức, cá nhân còn thiên lệch về kinh tế, coi nhẹ văn hóa. Văn hóa vô hình trung bị thu hẹp phạm vi và bị “hành chính hóa”, không còn là một phạm trù tổng thể các giá trị vật chất, tinh thần”.

Trước vấn đề nêu trên, PGS.TS Nguyễn Thế Kỷ, Chủ tịch Hội đồng Lý luận, phê bình Văn học - nghệ thuật Trung ương trả lời rằng: “Có khi tốn rất nhiều tiền mà vẫn chả giữ gìn được, thậm chí còn phá vỡ mất giá trị văn hóa lẽ ra phải bảo tồn”. Ông nêu quan điểm: “Quan trọng nhất vẫn là con người, hay nói cụ thể hơn là nhận thức, kiến thức, năng lực thực tiễn của con người, trước hết là của đội ngũ cán bộ làm văn hóa các cấp”.

Câu chuyện phỏng vấn cũng xoay quanh vấn đề: văn hóa là tài nguyên, đầu tư cho văn hóa tạo ra hiệu quả bền vững phục vụ cho phát triển. Văn hóa đã góp một phần rất lớn hình thành nên "sức mạnh mềm" của dân tộc. Bản Đề cương Văn hóa 1943 đã xác định “Mặt trận văn hóa là một trong ba mặt trận (kinh tế, chính trị, văn hóa)”. Tuy nhiên, đầu tư cho văn hóa là đầu tư cho lâu dài và tất nhiên nó không thể mang lại "đồng tiền bát gạo" ngay lập tức hoặc hiệu quả của nó là nằm ở việc nâng cao nhận thức, giữ gìn vẻ đẹp tâm hồn... cho nên có vẻ khó đong đếm được cụ thể.

Những vấn đề nêu trên, được PGS.TS Nguyễn Thế Kỷ, Chủ tịch Hội đồng Lý luận, phê bình Văn học - nghệ thuật Trung ương chia sẻ: nhiều khi văn hóa chưa được đầu tư đúng mức, chưa thực sự là "một mặt trận" ngang bằng với kinh tế. Hưởng lợi với di tích đôi khi lại chỉ là câu chuyện bán vé. Hay nhiều chuyện buồn về đời sống còn eo hẹp, khó khăn của các diễn viên hoạt động trong các bộ môn nghệ thuật truyền thống như chèo, tuồng, cải lương...

PGS.TS Nguyễn Thế Kỷ, Chủ tịch Hội đồng Lý luận, phê bình Văn học - nghệ thuật Trung ương nhấn mạnh: chúng ta cần đầu tư nguồn lực xây dựng một nền tảng văn hóa đủ tốt, tự mỗi con người có sức mạnh nội sinh để từ chối tiếp nhận, cao hơn là phải đánh bật những thứ rác văn hóa phả ra khỏi đời sống.

An ninh thế giới cuối tháng / 2023

23. HẰNG NGUYỄN. Tôn vinh, khẳng định giá trị trường tồn của dân ca / Hằng Nguyễn // Văn hóa nghệ thuật.- 2023.- Số 543.- Tr.20-22.

Tóm tắt: Bài viết có nội dung ghi chép về Hội diễn Đàn, Hát dân ca 3 miền do Bộ VH TTDL chủ trì, phối hợp với UBND tỉnh Nghệ An tổ chức từ ngày 1 - 5/8/2023, tại thành phố Vinh, tỉnh Nghệ An. Đây là hoạt động ý nghĩa trong khuôn khổ Festival dân ca Ví, Giặm Nghệ Tĩnh năm 2023, hướng tới kỷ niệm 10 năm (2014 - 2024) Ngày dân ca Ví, Giặm Nghệ Tĩnh được UNESCO ghi danh là Di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại.

Hội diễn Đàn, Hát dân ca 3 miền năm nay quy tụ khoảng 1.000 nghệ nhân, nghệ sĩ, ca sĩ, diễn viên, đến từ 29 đoàn nghệ thuật quần chúng thuộc Trung tâm Văn hóa; Trung tâm Văn hóa - Nghệ thuật; Trung tâm Văn hóa - Điện ảnh; Trung tâm Văn hóa - Điện ảnh và Triển lãm các tỉnh, thành phố trên cả nước.

Hội diễn nhằm phát huy vai trò chủ thể sáng tạo, chủ thể thụ hưởng văn hóa là nhân dân, tôn trọng và bảo vệ sự biểu đạt đa dạng văn hóa của người dân và các dân tộc, góp phần phát triển phong trào văn hóa, nâng cao mức hưởng thụ văn hóa của nhân dân. Đồng thời, là dịp để giới thiệu, quảng bá những tinh hoa, giá trị văn hóa nghệ thuật của những làn điệu dân ca, dân vũ, nhạc cụ truyền thống của các vùng, miền, góp phần giữ gìn bản sắc văn hóa, âm nhạc dân tộc Việt Nam trong hội nhập quốc tế. Đây cũng là cơ hội để các nghệ sĩ, diễn viên 3 miền được gặp gỡ, giao lưu, học hỏi kinh nghiệm của nhau, từ đó sẽ phát hiện thêm các tài năng nghệ thuật giúp Bộ VH TTDL có những chiến lược phát triển mới.

Xuyên suốt Hội diễn là những đêm hội của âm thanh và ánh sáng, thể hiện sức sáng tạo không giới hạn của các nghệ nhân, nghệ sĩ trẻ trên nền tảng cốt lõi là các giá trị di sản dân ca. Thông qua chương trình tham gia của các đơn vị, khán giả và du khách cả nước có cái nhìn mới về dân ca hôm nay, một loại hình nghệ thuật truyền thống, có sức sống bền bỉ, mãnh liệt, khởi nguồn từ lao động, lặng lẽ thấm đẫm và lan tỏa mạnh mẽ trong đời sống đương đại.

Văn hóa nghệ thuật / 2023

24. HOÀNG KHÔI. Ngẫm về những giá trị văn hóa dân tộc / Hoàng Khôi
// Thời nay.- 2023.- Ngày 2 tháng 3.- Tr.12.

Tóm tắt: Nói đến văn hóa Việt là nói đến các giá trị tốt đẹp nhất của người Việt trong đại gia đình các dân tộc Việt Nam gồm hơn 60 sắc tộc trên cả nước. Nền văn hóa Việt ấy nó phải thấm đẫm được cái hồn của dân tộc, tức là từng thành viên của dân tộc ấy đều phải thấy được hình bóng, dáng vẻ, tâm trạng... của mình.

Sự tồn tại những câu chuyện đẹp, chuyện hay ấy chính là khẳng định sức mạnh của văn hóa truyền thống Việt. Tác giả đã dẫn dắt người đọc hiểu sâu hơn về cái đẹp của văn hóa Việt Nam các câu chuyện dân gian như Thạch sanh, Đẻ đất đẻ nước... Kho tàng văn hóa, văn học dân tộc Việt Nam rất phong phú. Nó là giá trị quý báu làm nên tinh thần Việt, bản sắc Việt. Khi chúng ta đọc câu ca dao: “Một

cây làm chẳng nên non/Ba cây chụm lại nên hòn núi cao”, hoặc: “Anh em như thể chân tay/Rách lành đùm bọc, dở hay đỡ đần...”, ta thấy rất rõ những lời nhắc nhở giản dị ấy là cả một gửi gắm sâu nặng về tình thương yêu, đùm bọc, tình đoàn kết cộng đồng.

Chính những giá trị của văn hóa Việt đã làm nên bản sắc Việt, đã vinh danh con người Việt Nam.

Thời nay / 2023

25. KHÁNH CHI. Số hóa di sản văn hóa thế giới tại Hội An, Mỹ Sơn / Khánh Chi // Văn hóa.- 2023.- Ngày 13 tháng 10.- Tr.5.

Tóm tắt: Bài báo đề cập đến vấn đề: Chuyển đổi số, số hóa tư liệu liên quan đến các di sản văn hóa, thông tin hiện vật, di tích, ứng dụng công nghệ trong công tác của các đơn vị chuyên môn tại các di sản Hội An và Mỹ Sơn không chỉ đẩy mạnh cải cách hành chính mà qua đó, còn giúp cho công tác lưu trữ, bảo tồn, quản lý và phát huy giá trị của các di sản hiệu quả, phù hợp với xu hướng hiện nay.

Ông Phạm Phú Ngọc, Giám đốc Trung tâm Quản lý Bảo tồn Di sản văn hóa Hội An (Trung tâm) cho biết, các tư liệu về Hội An do Trung tâm lưu trữ như bản vẽ ghi, bản dập hoa văn, sách nghiên cứu chuyên ngành, tư liệu Hán Nôm... đã từng bước được scan, số hóa và lưu trữ điện tử giúp cho việc tra cứu trở nên nhanh chóng, phục vụ kịp thời các nhiệm vụ công tác chuyên môn của đơn vị.

Những sản phẩm du lịch chuyển đổi số của Ban quản lý Mỹ Sơn triển khai thời gian qua luôn nhận được sự đánh giá tích cực từ các du khách đã đến tham quan, trải nghiệm thực tế tại Khu đền tháp Mỹ Sơn. “Việc triển khai chuyển đổi số trong hoạt động tham quan du lịch dựa trên nền tảng công nghệ hiện đại, đảm bảo công tác bảo tồn, phát huy giá trị di sản thuận tiện và tốt nhất”, ông Nguyễn Công Khiết, Phó giám đốc Ban quản lý Mỹ Sơn cho biết. Mới đây nhất, tháng 9.2023, đơn vị đã ra mắt và vận hành sản phẩm Audio Guide (Thuyết minh tự động đa ngôn ngữ). Với 40 mã quét QR, 40 câu chuyện về Khu đền tháp, du khách có thể chủ động tìm hiểu nội dung thông tin Mỹ Sơn. Trong tháng đầu tiên thử nghiệm miễn phí, hơn 2.000 lượt khách trải nghiệm sản phẩm này đã đánh giá hiệu quả thực tế, tích cực mà dịch vụ này mang lại. Hiện tại, đơn vị đang phối hợp, tiếp tục hoàn thiện, bổ sung thêm các ngôn ngữ khác để đảm bảo sản phẩm Audio Guide sẽ có từ 6 ngôn ngữ trở lên phục vụ sự đa dạng thành phần khách tại khu di sản.

Không chỉ chú trọng công tác số hóa hiện vật, di tích, Ban quản lý Di sản văn hóa Mỹ Sơn (Ban quản lý Mỹ Sơn) đã đẩy mạnh thực hiện, áp dụng công nghệ số vào việc quảng bá, giới thiệu giá trị Khu di sản thế giới Mỹ Sơn đến với du khách, cộng đồng.

Ban quản lý Mỹ Sơn cũng là một trong những đơn vị tiên phong xây dựng kho dữ liệu quản lý hiện vật Chăm ở Quảng Nam. Từ năm 2003, đơn vị triển khai kiểm kê, mô tả, sao chụp hình ảnh, đánh số toàn bộ hiện vật tại di tích Mỹ Sơn và nhập dữ liệu vào máy tính để theo dõi, khởi đầu cho quá trình số hóa tư liệu Chăm... Việc sưu tầm, sao chép, số hóa tư liệu, hiện vật liên quan đến các di sản vật thể và phi vật thể dân tộc Chăm góp phần giúp công tác lưu trữ, bảo tồn, phát huy giá trị di sản văn hóa Champa hiệu quả, phù hợp với xu hướng hiện nay.

Văn hóa / 2023

26. LÂM BÁ NAM. Đa dạng văn hóa và tri thức văn hóa địa phương các dân tộc thiểu số với phát triển bền vững / Lâm Bá Nam // Văn hóa học.- 2023.- Số 3.- Tr.3-12.

Tóm tắt: Theo kết quả công bố chính thức hiện nay, Việt Nam là quốc gia có 54 tộc người. Vì thế, văn hóa cộng đồng các tộc người ở Việt Nam là thống nhất trong đa dạng. Bài viết nhận diện tính đa dạng văn hóa của cộng đồng các tộc người, gợi mở tiếp cận tri thức địa phương trong tính đa dạng, khẳng định vai trò của tri thức địa phương với tư cách là một thành tố văn hóa có vị trí đặt biệt trong đời sống tộc người. Trên cơ sở đó đưa ra các kiến giải nhằm khai thác tri thức tộc người trước yêu cầu phát triển hiện nay.

Văn hóa học / 2023

27. MAI TIẾN NGHỊ. Yếu tố quyết định không phải là tiền / Mai Tiến Nghị // Văn nghệ.- 2023.- Ngày 23 tháng 9.- Tr.2.

Tóm tắt: Bài báo nêu quan điểm của tác giả về văn hóa và vấn đề chấn hưng văn hóa: Văn hóa là những giá trị vật chất và tinh thần còn lại sau thời gian, được cộng đồng xã hội tự nguyện lưu truyền từ đời này sang đời khác thông qua các chuỗi sự kiện hàng ngày. Văn hóa liên kết với sự tiến hóa sinh học của loài người và nó đã vượt qua bản năng để trở thành văn hóa. Mỗi con người được lớn lên và trưởng thành trong môi trường văn hóa, tiếp thu, bảo tồn và lưu truyền từ thế hệ này đến thế hệ khác, nó tồn tại một cách bền bỉ dưới hai dạng là văn hóa vật chất và văn hóa tinh thần (phi vật thể). Chính vì vậy mà văn hóa là một căn cứ quan trọng gần như có tính chất quyết định để xác định cộng đồng và xã hội mà các cá thể là thành viên.

Qua bài báo, tác giả nhấn mạnh: Điểm mấu chốt mà ngay trong phương hướng dự thảo đề án của Bộ Văn hoá - Thể Thao và Du lịch Chương trình mục tiêu quốc gia về chấn hưng văn hóa giai đoạn từ năm 2025 đến năm 2030 chưa đưa ra bàn, đó

là phải xây dựng cho được văn hoá lãnh đạo của người quản lý văn hóa. Đây là nhân tố có vai trò quan trọng trong việc thực hiện chấn hưng văn hóa.

Theo tác giả, “Chấn hưng văn hóa” là một chủ trương đúng đắn và là yêu cầu cấp thiết. Để làm được việc này không chỉ có tiền là giải quyết được. Cũng không thể nôn nóng đốt cháy giai đoạn. “Làm văn hóa” là công việc của toàn Đảng và toàn dân, nhưng những người quản lý văn hóa cần phải có Tâm và đủ Tầm để huy động sức mạnh của toàn dân tộc, thực hiện sự nghiệp chấn hưng văn hóa thành công.

Văn nghệ / 2023

28. MINH THÀNH. Bản sắc nhà sàn truyền thống của người Thái ở Sơn La / Minh Thành // Lao động cuối tuần.- 2023.- Ngày 13 đến ngày 15 tháng 10.- Tr.8.

Tóm tắt: Người Thái ở Sơn La đã và đang giữ gìn bản sắc của dân tộc mình. Nét văn hóa nhà sàn được người dân nơi đây phát triển thành ngành du lịch, giúp nâng cao giá trị truyền thống và mang lại nguồn thu nhập cho người dân.

Nhà sàn của người Thái ở Sơn La là một công trình kiến trúc độc đáo, là nét đặc trưng văn hóa của đồng bào dân tộc vùng cao thể hiện tập tục sống, nhân sinh quan được truyền lại nhiều đời.

Bài báo nêu vấn đề cách dựng nhà sàn người Thái: "Nhà sàn dân tộc Thái chủ yếu được làm từ các nguyên liệu quen thuộc như gỗ, tre, nứa, song, mây, tranh... Để xây dựng được một ngôi nhà sàn thì khâu chuẩn bị, tuyển chọn vật liệu vô cùng mất thời gian, cũng như cực kỳ công phu".

Nhà sàn của người Thái sẽ có những quy tắc căn bản trong xây dựng, với sơ bộ khung bất di bất dịch. Sự khác nhau ở đây chủ yếu là phần thiết kế, thêm bớt một số hạng mục theo ý muốn của gia chủ.

Để có thể thi công nhà sàn dân tộc Thái theo kiểu truyền thống, thường gia chủ sẽ chọn những đội thợ khoảng từ 5 - 7 người có nhiều kinh nghiệm ở vùng đó để đảm nhận. Đối với một ngôi nhà sàn nhỏ đơn giản, thời gian hoàn thiện khoảng 2 - 3 tháng, còn nhà lớn sẽ tốn nhiều thời gian hơn.

Ngày nay, những ngôi nhà sàn dân tộc Thái cũng có sự thay đổi cả về thiết kế lẫn tính năng sử dụng, những ngôi nhà sàn này đã được tận dụng triệt để kể cả phần dưới gầm nhà để xây dựng các công trình phụ hoặc có nơi thành phòng ngủ. Những mẫu nhà sàn dân tộc Thái theo kiểu truyền thống ít có sự khác biệt về thiết kế, việc bó hẹp ý tưởng sẽ làm cho các ngôi nhà sàn ở đây hao hao giống nhau.

Tác giả nêu quan niệm Bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa đối với việc thiết kế nhà sàn truyền thống dân tộc Thái: "Ngày nay, nhà sàn tại các bản làng có nhiều thay đổi, thiết kế hiện đại, vật liệu đa dạng hơn. Quan niệm về cách dựng nhà, sắp xếp không gian sinh hoạt cũng không còn theo lệ cũ để phù hợp với cuộc sống mới. Dầu vậy, lịch sử và văn hóa ngàn đời mà bao thế hệ cha ông trao truyền gắn liền với nhà sàn vẫn còn nguyên giá trị. Nếp nhà sàn dù truyền thống hay hiện đại vẫn luôn là nơi để trở về, để nhớ về cội nguồn của dân tộc"

Lao động cuối tuần / 2023

29. NGUYỄN THỊ HƯƠNG. Xây dựng cảm nang hướng dẫn - giải pháp nâng cao vai trò cộng đồng trong bảo vệ, chăm sóc và phát huy giá trị của di tích/ Nguyễn Thị Hương // Văn hóa nghệ thuật.- 2023.- Số 539. Tr.16-19.

Tóm tắt: Bảo tồn và phát huy giá trị di tích một cách bền vững đòi hỏi sự tham gia, phối hợp chặt chẽ của các cấp ngành, trong đó bắt đầu từ cơ sở mà lực lượng cốt yếu là cộng đồng sở tại với các hoạt động bảo vệ, chăm sóc thường xuyên tại di tích. Việc nâng cao nhận thức về bảo vệ, chăm sóc và phát huy giá trị di tích và trang bị các kỹ năng thực hiện một cách bài bản cho đội ngũ này là một việc làm cần thiết. Xây dựng cảm nang hướng dẫn cộng đồng bảo vệ, chăm sóc, phát huy giá trị di tích sẽ là một trong những giải pháp phát huy hơn nữa vai trò của cộng đồng, góp phần giải quyết các vấn đề nảy sinh từ thực tiễn bảo tồn và phát huy giá trị di tích hiện nay.

Tác giả bài báo phân tích: thực tế, hầu hết các di tích ở nước ta đều được xây dựng từ vật liệu gỗ, gạch và đang từng ngày, từng giờ đối mặt với nguy cơ xuống cấp, nên công tác bảo vệ, chăm sóc thường xuyên đối với di tích càng trở nên ý nghĩa. Trong thời gian qua, mục tiêu chống xuống cấp đã đạt được các kết quả quan trọng, hàng loạt các dự án trùng tu được thực hiện đã giúp hàng ngàn di tích được cứu vãn. Vậy thời gian tới đây, mục tiêu tiếp theo của công tác bảo tồn ở các di tích đó là gì nếu không là duy tu bảo dưỡng thường xuyên? Song song với các kế hoạch bảo quản dài hạn, cần quan tâm đến chất lượng hoạt động bảo vệ, chăm sóc thường xuyên tại di tích. Và công việc này sẽ không thể có lực lượng nào đảm nhiệm thay cho cộng đồng sở tại. “Nếu không có những hiểu biết và sự ủng hộ của công chúng nói chung, không có sự trân trọng và chăm sóc hằng ngày của cộng đồng địa phương - những người giám sát thực sự của các di sản... thì sẽ không có bất cứ lượng ngân quỹ hay đội ngũ chuyên gia nào đủ để bảo vệ các di sản đó”

Vấn đề đặt ra là làm thế nào để nâng cao nhận thức, cải thiện kỹ năng cho cộng đồng sở tại, nâng cao vai trò, trách nhiệm của họ trong thực hiện công tác bảo vệ, chăm sóc và phát huy giá trị di tích? Đây không phải là vấn đề mới được đặt ra. Đã có nhiều giải pháp để giải quyết vấn đề này, chúng ta đã có hệ thống văn bản

pháp quy về di sản quy định vai trò, trách nhiệm của các bên liên quan, có tập huấn hằng năm cho cán bộ chuyên trách, có tuyên truyền cho cộng đồng trên nhiều kênh thông tin... Song, phải khẳng định, đây là vấn đề không thể giải quyết một sớm một chiều mà là một mục tiêu lâu dài và cần có những giải pháp đồng bộ. Vì “ngay cả khi hiểu được quá trình hình thành vấn đề, có tầm nhìn tổng quát về cách thức các sự việc gắn kết với nhau, thì sẽ dễ cho ta lướt qua các chi tiết mang tính kỹ thuật, vốn là những yếu tố chủ chốt của nhiều lĩnh vực hiện đại nhất”. Do đó, không chỉ tuyên truyền, phổ biến về các văn bản pháp luật, các mục tiêu định hướng, mà ngay từ các hoạt động thường ngày tại di tích, cộng đồng cũng cần được hướng dẫn cụ thể trong quá trình thực hiện.

Văn hóa nghệ thuật / 2023

30. TỪ THỊ LOAN. Vốn văn hóa và phát triển công nghiệp văn hóa ở Việt Nam / Từ Thị Loan // Văn hóa học.- 2023.- Số 1.- Tr.3-14.

Tóm tắt: Từ khi xuất hiện đến nay, khái niệm “vốn văn hóa” của Pierre Bourdieu đã được nhiều nhà nghiên cứu hậu sinh kế thừa, vận dụng và phát triển, đồng thời có những phê phán và bổ sung thêm nhiều ý nghĩa mới. Trên cơ sở tìm hiểu sự mở rộng và phát triển khái niệm “vốn văn hóa” của ông, bài viết vận dụng lý thuyết này để soi chiếu vấn đề khai thác, phát huy vốn văn hóa trong phát triển các ngành công nghiệp văn hóa ở Việt Nam.

Thông qua việc nhận diện, đánh giá các nguồn tài nguyên văn hóa, tiềm năng, thế mạnh của văn hóa Việt Nam với tư cách là một loại vốn; phân tích bước chuyển trong nhận thức và hành động của Chính phủ Việt Nam về giá trị kinh tế của văn hóa và chủ trương phát triển công nghiệp văn hóa, bài viết đi sâu làm rõ việc khai thác, phát huy nguồn vốn văn hóa này trong phát triển một số ngành công nghiệp văn hóa do Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch quản lý gồm: Du lịch văn hóa, nghệ thuật biểu diễn, mỹ thuật, điện ảnh và quảng cáo.

Văn hóa học / 2023